

М. М. Бердар,

д. е. н., професор кафедри екологічного менеджменту та підприємництва,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, м. Київ

ORCID ID: 0000-0001-5124-5233

О. В. Євтушевська,

к. е. н., доцент кафедри екологічного менеджменту та підприємництва,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, м. Київ

ORCID ID: 0000-0002-4935-5473

DOI: 10.32702/2306-6814.2021.2.70

НАПРЯМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

М. Berdar,

Doctor of Economic Sciences, Professor of the Department of Ecological Management and Enterprise,
Taras Shevchenko National University of Kyiv

O. Yevtushevskaya,

PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Ecological Management and Enterprise,
Taras Shevchenko National University of Kyiv

WAYS OF STATE ECONOMIC POLICY IMPLEMENTATION

Розкрито основні напрями реалізації економічної політики держави, зокрема в аграрній, науково-технічній та інноваційній сферах. Виявлено окремі недоліки втілення економічної політики у вітчизняних умовах. На нашу думку, до них можна віднести: відсутність чіткого розуміння вектору соціально-економічного розвитку країни, хаотичність впроваджуваних ініціатив, незадовільне наукове обґрунтування економічних реформ, недосконалість законодавства. Визначено особливості реалізації політики зайнятості в Україні, її переваги та недоліки. Основною перевагою можна назвати розгалужену систему державних органів, які виконують функцію підвищення рівня зайнятості в країні. Основним недоліком, на нашу думку, є застаріле законодавство, яке регулює трудові відносини. Надано рекомендації щодо вдосконалення економічної політики, а саме: оновлення законодавчої бази, посилення кадрового потенціалу, проведення більш самостійної економічної політики в Україні, запозичення успішного досвіду інших країн.

Main ways of state economic policy implementation are opened. Peculiarities of agrarian, scientific and innovative policy are lightened. Disadvantages of domestic economic policy are revealed. In our opinion, main problems are lack of understanding of social and economic development direction, chaotic character of economic reforms, imperfect legislation, dependent economic policy etc. Maybe, one of the most controversial types of policy in Ukraine is agrarian policy in a field of land dealings. State tries to implement agrarian reform, to launch a land market. In our opinion, Ukraine needs transparent, legal agrarian market, however new changes in legislation are rather controversial. Expected positive effects of land reforms are realization of ownerships' rights, legalization of land dealings, investment to economy, increase of pay taxes. However, new agrarian

policy in Ukraine can lead to development of so-called land latifundiums and land speculations. Main preconditions of successful agrarian market are strict demands to potential land owners, acceptable size of plot of land in one hand, constant government control of agrarian companies' activity. Unfortunately, modern Ukrainian agrarian policy excites doubts. Main advantages and disadvantages of employment policy are opened. To our mind, key shortcoming is out of date labour legislation. New Labour Code required, however proposed draft law is rather discordant. On the one hand, it can regulate new forms of work activity, such as freelance, season work etc. On the other hand, it has weak points and is criticized by some representatives of trade unions. Peculiarities of scientific, technic and innovative policy are lightened. Main problems in this field are shortage of financing, obsolete equipment, low motivation of young researchers etc. Some researchers propose to liquidate National Academy of Science. In our opinion, better decision is thorough government support of science, including this institution. Key recommendations as to improvement of economic policy in Ukraine are strengthening of staff, legislation improvement, and more independent economic policy.

Ключові слова: економічна політика, аграрна політика, політика зайнятості, державне регулювання, науково-технічна політика.

Key words: economic policy, agrarian policy, policy of employment, state governance, scientific and technic policy.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Економічна політика держави як сукупність заходів, спрямованих на розвиток економіки країни, покликана забезпечити збалансованість, прозорість і справедливість економічних взаємин. Основними передумовами ефективної економічної політики є чітке розуміння вектору розвитку країни, виражена оцінка власних можливостей, відмова від крайніх ідеологічних концепцій розвитку економіки. На жаль, вітчизняна економічна політика містить ряд серйозних недоліків, які мають системний характер. І пов'язані вони, передусім, з недосконалістю законодавства та хаотичністю впроваджуваних ініціатив.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідженням економічної політики держави займається ряд вітчизняних науковців, зокрема: П.С. Єщенко, Л.В. Пельтек, Л.М. Щуревич, В.О. Мандибура, Т.Ю. Александрюк, Ю.М. Маршавін та інші. Серед іноземних дослідників можна назвати Р. Райха, Д. Стадвелла, Дж. Стігліца, П. Кругмана та інших. Проблема реалізації економічної політики держави потребує всебічного та ґрунтовного вивчення, оскільки зазначений процес характеризується суперечливістю, динамічністю та мінливістю і безпосередньо впливає на рівень добробуту населення та реалізацію стратегії соціально-економічного розвитку країни.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є дослідження напрямів реалізації економічної політики в Україні, зокрема розкриття її основних недоліків для розробки рекомендацій щодо вдосконалення економічного регулювання. Завданнями статті є висвітлення особливостей реалізації економічної політики у різних сферах, виявлення недоліків окремих видів економічної політики в Україні, розробка рекомендацій щодо покращення державного регулювання економіки.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

На нашу думку, реалізація економічної політики у вітчизняних умовах характеризується хаотичністю та відсутністю чіткого бачення наслідків реформ (хоча не всі з них можливо передбачити). "Здійснення економічних реформ у світі свідчить, що останні виявлялися ефективними лише тоді, коли були науково обґрунтованими, спиралися на чітко визначену стратегію, яка дозволяла спрямовувати економічні перетворення на досягнення довгострокових цілей і пріоритетів", на думку Ігнатівич Н.І. [1, с. 24]. На жаль, втілення економічної політики в Україні містить ряд системних недоліків і навряд чи спирається на якусь серйозну наукову основу.

Економічна політика держави реалізується в аграрній, фінансовій, науково-технічній та інноваційній, гро-

шово-кредитній, антиінфляційній, інвестиційній, антимонопольній сферах тощо.

Аграрна політика — це сукупність заходів, спрямованих на організацію та підтримку розвитку аграрного сектору країни. Останнім часом саме аграрна політика у сфері регулювання розвитку земельних відносин в Україні привертає значну увагу громадськості, оскільки держава поставила собі за мету відкрити ринок землі сільськогосподарського призначення. Цей процес може мати позитивні наслідки, але водночас містить серйозні загрози для подальшого розвитку країни. До позитивних результатів відкриття ринку землі можна віднести: врегулювання проблеми нелегального ринку земельних ресурсів, продаж земельних ділянок за конкурентними цінами (можливе за умов відсутності інформаційної асиметрії на ринку), реалізація права власників розпоряджатися своєю землею, надходження коштів до державного бюджету через сплату податків. На сьогодні в Україні склалася ситуація, коли орендарі земельних ділянок подекуди розраховуються з власниками натуральним продуктом, а не грошима. За словами П. Тестова, "стрімкий розвиток аграрного сектору України та промислового тваринництва призвів до того, що останнім часом "попит" на землю зростає. І тому все частіше й частіше відбувається незаконне розорювання тих же схилів, балок і лук. Розорюються й колишні сіножаті" [2]. Безумовно, наявний стан речей необхідно змінювати через впровадження цивілізованого ринку землі, однак запропоновані зміни законодавчої бази є неоднозначними. Зміни земельного законодавства, зокрема ті, що стосуються максимальної загальної площі земельних ділянок у власності громадян України, викликають занепокоєння. Ці обсяги є незіставними з нормами багатьох європейських країн. Можливо, початкове декларування дуже високих обсягів, а потім їх стрімке зниження мало маніпулятивний характер і було покликане створити ілюзію перемоги в очах незгодних. Норму прийнятого закону, яка викликає найбільше запитання, сформульовано так: "іноземцям, особам без громадянства та юридичним особам заборонено набувати частки в статутному капіталі, акції, паї, членство у юридичних особах (крім як у статутному капіталі банків), які є власниками земель сільськогосподарського призначення" [3]. Як бачимо, іноземці та юридичні особи все ж отримують доступ до земельних ресурсів України через можливість участі у статутному капіталі банків. У контексті цього виникає питання, а чи не стане земля сільськогосподарського призначення об'єктом фінансових спекуляцій замість того, щоб бути основою аграрного розвитку країни? Крім того, можливе виникнення такого явища як псевдокредитування, коли позичальники не мають наміру повертати кредити, а основною метою є концентрація земельних ресурсів у власності банківських установ.

Прикладами позитивного досвіду проведення аграрних реформ є такі країни як Польща, Угорщина, Німеччина, Австрія та інші. Прихильники відкриття ринку землі наводять досвід цих та інших країн як зразок вдалої земельної реформи. Однак для того щоб отримати позитивний результат перераховані вище держави дотримувались ряду чітких, прозорих правил, які багато в чому й забезпечили успіх. Зокрема тут існує ряд вимог

для охочих придбати землю, у деяких випадках особа повинна довести намір займатися сільськогосподарською діяльністю або прожити на цій території протягом певного періоду. Крім того, в окремих країнах існує заборона на придбання землі з метою отримання прибутку. Це роблять для того, щоб земля не ставала об'єктом фінансових спекуляцій, а слугувала своїй основній цілі. Процедура набуття права власності на земельну ділянку є досить складною. Після отримання права власності у деяких випадках особа зобов'язана підтримувати місцеву громаду. Ще одне істотне обмеження — це максимально можливий обсяг землі в одні руки. Цей обсяг встановлено таким чином, щоб запобігти утворенню так званих земельних латифундій. І він є незрівнянно меншим, ніж той, що пропонують зробити в Україні.

Водночас у світі існують яскраві приклади того, як необдумане, поспішне впровадження земельної реформи призвело до руйнівних наслідків для економіки та довкілля деяких країн. Зокрема, приклад Аргентини, Ефіопії, Мадагаскару демонструє, як недалекоглядна, руйнівна економічна політика призвела до часткового знищення економічного потенціалу та природних ресурсів цих держав. Мабуть, найбільш промовистий приклад проведення невдалої аграрної реформи — це приклад Аргентини. Ще у 80-х роках XX ст. аграрний сектор Аргентини був рушієм економіки, він забезпечував продовольчу безпеку країни через вирощування різноманітних сільськогосподарських культур. У 90-х роках з метою виходу з економічної кризи уряд почав перебудовувати сільське господарство країни. Основним завданням було перейти на вирощування монокультури для експорту. За словами Куліш І.М., "у той самий час внаслідок економічної кризи мільйони акрів основних сільськогосподарських угідь були скуплені банками, а в них — іноземними корпораціями та приватними інвесторами" [4, с. 173]. Взявши на озброєння неоліберальну концепцію та поради МВФ, уряд обрав курс на широку приватизацію державних підприємств і докорінне перетворення національного аграрного сектору. Наслідками недолугої економічної політики стали продовольча криза в країні, яка подекуди межувала з голодом, руйнування традиційного сільського господарства, залежність від трансгенної монокультури. Крім того, аграрна реформа призвела до виникнення земельних латифундій в країні.

На сьогодні аграрна політика в Україні викликає чи не найбільше занепокоєння. Відсутність суворих вимог до потенційних власників земельних ділянок, захмарна загальна площа земельної ділянки у власності, поспішне прийняття змін до законодавства; маніпулювання рівнем максимально можливого обсягу землі у власності (ситуація, коли спочатку декларується надзвичайно високий рівень, який потім істотно знижується, все одно залишаючись, на нашу думку, неприйнятним). Ініціатори земельної реформи обгрунтовують її введення необхідністю залучення значних іноземних інвестицій, розвитку інфраструктури, підвищення рівня добробуту населення тощо. Ця ідея не позбавлена сенсу, але лише при правильній її реалізації. Загалом Україні потрібен ринок землі, заснований на законних і прозорих механізмах функціонування, проте таке надважливе питання потребує чітко виписаних правових норм, а

також врахування досвіду тих країн, які успішно впровадили аграрну реформу.

Реалізація економічної політики у сфері зайнятості передбачає втілення заходів щодо забезпечення прийняттого рівня зайнятості населення. Безробіття справедливо вважається однією з найбільш болючих соціальних проблем. Зазначене явище призводить не лише до негативних економічних наслідків, але й до серйозних соціально-психологічних негараздів. У деяких розвинутих країнах досліджують одну з найбільших потенційних проблем ринку праці в майбутньому — проблему широкої автоматизації праці з подальшим витісненням людини не лише з виробничого сектору, але й частково з інтелектуальної та творчої сфер. Для України це питання не є настільки нагальним.

Політика зайнятості в нашій країні має ряд переваг і недоліків. Зокрема до переваг можна віднести досить активну діяльність Державної служби зайнятості України, обласних центрів зайнятості, центрів професійно-технічної освіти. В країні існує мережа державних органів, які покликані допомагати тимчасово безробітним, що створює позитивний соціальний ефект. Крім того, на сьогодні діють досить лояльні програми з виплати допомоги по безробіттю. На думку Маршавіна Ю.М., "у державній політиці зайнятості слід перенести акцент з виплати допомоги по безробіттю на здійснення активних програм сприяння працевлаштуванню за умов, що ці заходи не перетворюються на самоціль, а застосовуватимуться Службою в тому разі, якщо впливатимуть на прискорення працевлаштування безробітних і даватимуть найкращі результати на одиницю витрат" [5, с. 684]. В Україні, як і в інших країнах, подекуди, існує явище зловживання допомогою по безробіттю, тому найчастіше система виплат має обмеження та висуває ряд вимог до отримувача коштів. До недоліків державної політики зайнятості можна віднести застаріле законодавство у сфері регулювання трудових відносин. В Україні існує нагальна потреба у прийнятті нового Трудового кодексу, який замінить Кодекс законів про працю, однак прийняття Кодексу сповільнюється в тому числі через суспільну дискусію щодо норм, які будуть у нього внесені. Ряд запропонованих нововведень викликає занепокоєння частини суспільства. Загалом ухвалення нового Трудового кодексу є дуже складним завданням, оскільки торкається часто антагоністичних інтересів роботодавців і найманих працівників. На сьогодні законодавство України у сфері трудових взаємин не відображає реалій сучасного ринку праці, зокрема необхідно врегулювати відносини у сфері фрілансу, проєктних і сезонних робіт. Також потрібно виписати механізми контролю за виконанням законодавчих норм. Можна почути думку, що нинішній Кодекс законів про працю створений в інтересах працівників. Відповідно, лунають заклики про необхідність переорієнтування його на роботодавців, що своєю чергою приведе до звуження тіньового ринку праці, підвищить ефективність підприємницької діяльності, збільшить рівень податкових надходжень до бюджету. Проте разом із цим законодавчі нововведення на користь роботодавця можуть призвести до зростання плинності кадрів, посилення психологічного тиску на працівників, увімкнення "потопінної" системи. Виходом із цієї ситуації повинно стати

збільшення ролі профспілок, основним завданням яких має бути не стільки захист прав працівників, скільки забезпечення балансу інтересів різних сторін трудового процесу.

За умови прийняття нового трудового законодавства надзвичайно важливою стає роль профспілок. На жаль, профспілковий рух в Україні є недостатньо потужним, протести проти порушення прав робітників носять розрізнений, немасовий характер. Оскільки зміни у трудовому законодавстві, на нашу думку, вводяться, швидше, на користь роботодавців саме профспілки повинні виступити силою, яка підтримає найманих працівників. За словами Середи О.Г. "...звертає на себе увагу та обставина, що будь-яка профспілка утворена з метою захисту трудових і соціально-економічних прав та інтересів працівників незалежно від того, чи є така профспілка стороною колективного договору угоди. Отже, можемо стверджувати, що професійну спілку ми сміливо розглядаємо як одну з форм захисту працівниками своїх трудових і соціально-економічних прав" [6, с. 124]. На нашу думку, основним завданням профспілок повинно бути збалансування інтересів роботодавців і працівників. Оскільки зведення завдань профспілок виключно до захисту прав найманого персоналу без врахування суспільних інтересів може призвести до деструктивних проявів у діяльності профспілкового руху та нанесення значної шкоди соціально-економічній сфері, що у підсумку погіршить становище самих працівників. Думки дослідників щодо запропонованих змін до трудового законодавства варіюються від схвалення до жорсткого заперечення. З одного боку, новий Кодекс нібито покликаний ліквідувати перебік у бік забезпечення прав працівників і допомогти роботодавцям більш ефективно займатися підприємницькою діяльністю. З другого боку, він викликає занепокоєння у частини суспільства. Дехто навіть називає це узаконенням рабством, яке вводиться в умови динамічної трудової міграції населення. Тобто в ситуації, коли, навпаки, потрібно стимулювати потенційних працівників залишатися в країні.

Реалізація економічної політики у науково-технічній та інноваційній сферах передбачає втілення сукупності заходів, спрямованих на збереження та підтримку науково-технічного потенціалу країни, а також створення та комерціалізацію інноваційних технологій. У минулому науково-технічна політика була потужним рушієм прогресу країни. Розвиток космічних, суднобудівних, авіаційних, ядерних та біотехнологій був основою вітчизняної економіки. На жаль, на сьогодні науково-технічна та інноваційна політика має більш декларативний характер. По-перше, в державі відсутній реально втілюваний довгостроковий план розвитку інноваційних технологій та інфраструктури. По-друге, існують такі проблеми як недофінансування науково-технічних установ, відсутність достатніх стимулів для молодих спеціалістів, складність комерціалізації наукових розробок.

В Україні частково зберігся науково-технічний потенціал, зокрема завдяки ентузіазму та таланту інженерів і науковців, задіяних у високотехнологічних галузях. На жаль, у 90-ті рр. частина цих галузей зазнала часткового розорення. Втім існують позитивні приклади науково-технічної діяльності, наприклад, вітчизняна космічна галузь, яка піддалася меншому руйнівному

впливу. Приклад КБ "Південне" доводить, що взаємодія держави та наукових кадрів інколи може бути досить ефективною, хоча на сьогодні існує ряд питань, які державні органи не можуть вирішити. Так, в умовах розриву між наукою та промисловістю, а також застарілістю космічного законодавства створено Українську асоціацію високотехнологічних підприємств та організацій "Космос", основними цілями якої є просування конкурентоспроможної національної космічної продукції на світовий ринок, підготовка пропозицій для вдосконалення законодавства, зокрема Закону України "Про космічну діяльність" тощо. Кооперація в умовах недостатньої державної підтримки галузі, зокрема у питанні вдосконалення законодавства, може стати виходом не лише для космічної сфери.

Приватні підприємства та акціонерні компанії демонструють прагнення до розвитку альтернативних джерел енергії, використання екологічних матеріалів у будівництві, розробки сміттєпереробних технологій. Вони більш гнучко реагують на потреби ринку і намагаються заповнити "порожні" ніші. Водночас держава також здійснює внесок у розвиток перерахованих галузей, зокрема в Україні діють вітрові та сонячні електростанції, виникали ініціативи щодо добутку сланцевого газу, проте останнє викликало неоднозначну реакцію суспільства. Існують успіхи в селекційній роботі, у розвитку медичних технологій. Цікаво, що маючи певні досягнення, державні наукові установи часто не застосовують правильного маркетингового підходу для залучення потенційних інвесторів. Наприклад, виставки досягнень Національної академії наук проходили менш помітно через відсутність ефективної рекламної кампанії. Правильне та широке інформування громадськості могло б підвищити рівень ефективності таких заходів. На думку Пельтек Л.В., "основними цілями державної науково-технічної політики є розвиток, раціональне розміщення і ефективне використання науково-технічного потенціалу; примноження національного багатства на основі використання наукових і науково-технічних досягнень, ...забезпечення вільного розвитку наукової та науково-технічної творчості" [7, с. 91]. Щодо останнього, то основою науково-технічної творчості в минулому була широка мережа безкоштовних наукових гуртків, де збиралась обдарована молодь. На сьогодні розгалуженої мережі безплатних студій не існує. Рушієм наукової творчості залишається Мала академія наук, проте ця інституція не може виконувати усі завдання, пов'язані з довготривалим навчанням і вихованням майбутніх науковців і винахідників.

У досить складних соціально-економічних обставинах неодноразово лунали заклики реформувати, а то й ліквідувати Національну академію наук України, залишивши науково-технічну та інноваційну сфери в руках приватних інвесторів. Мотивуючи це рішення негнучкістю такої інституції, відсутністю зміни поколінь дослідників, нездатністю відповідати вимогам сучасності. При цьому з'явилося ряд публікацій, які містили як конструктивну, так і деструктивну критику діяльності Академії. На нашу думку, такі заклики недоречні, оскільки саме держава відповідальна за більшість проблем, які супроводжують функціонування інститутів Національної академії наук. Недофінансування, недо-

статне стимулювання молодих фахівців, відсутність допомоги у комерціалізації науково-технічних розробок, застаріла матеріально-технічна база, постійне ускладнення бюрократичних вимог — це, передусім, проблеми держави, а не науковців НАН. Прихильники приватного інвестування науково-технічних досягнень мають розуміти, що існують різні рівні наукових розробок. Якщо приватний інвестор вкладає кошти у старт, то це цілком прийнятна практика (у світі існує кілька дуже успішних стартапів з "українським корінням", які розвивалися, передусім, за рахунок приватних коштів). Але коли мова йде про створення наукових розробок у сфері військово-промислового комплексу, масштабних інфраструктурних проєктів, космічних технологій (хоча останні зміни в законодавстві дозволяють створювати приватні підприємства, які займатимуться розробкою космічних технологій) напевно чи можна обійтися лише приватними інвестиціями.

Одним з важливих завдань науково-технічної та інноваційної політики є підтримка та розвиток інноваційної інфраструктури. Остання виступає сукупністю технопарків, технополісів, бізнес-інкубаторів, науководослідних інститутів, які забезпечують розвиток і втілення наукових та інноваційних технологій в тій чи іншій країні. Саме інноваційна інфраструктура покликана допомагати як організованим групам дослідників, так і одноосібним винахідникам, принаймні на рівні консультативних послуг. На думку Усманової М.Р., "для формування дієвої інноваційної інфраструктури потрібно впровадити низку заходів:

- розвиток експертних систем (створення та підтримка діяльності експертних центрів, надання експертних висновків для виробників, інвесторів, страхових служб тощо);
- розвиток інформаційних систем (створення та підтримка діяльності аналітичних і статистичних центрів, інформаційних баз і мереж);
- організація і проведення попередньої експертизи, зокрема комплексної, науково-технічних, інноваційних та інвестиційних проєктів;
- стандартизація інвестиційно-інноваційної діяльності відповідно до міжнародних норм;
- управління підприємствами (інноваційними проєктами) [8, с. 83 — 84].

Розвиток наукових розробок та інноваційних технологій відкриває неймовірно широкі, хоча й суперечливі перспективи. Існують технології, які, швидше за все, поки не досяжні для нас, зокрема надшвидкісний транспорт, гібридні автомобілі, складні екзоскелети, 3D-технології в освоєнні космосу, 3D-біопринтинг, складна робототехніка тощо. Але є сфери, де підтримка держави та приватних інвесторів могла б дати позитивний результат, зокрема галузь альтернативних джерел енергії, наприклад, розробка так званих біоелектричних батарей, створення дронів на сонячній енергії, пошук альтернативних компонентів ракетного палива, розвиток окремих видів біотехнологій, біопротезування, конструювання та комерціалізація побутових вітрогенераторів. Все це можливо за умов збалансованої та продуманої науково-технічної та інноваційної політики, яка в останні десятиліття відійшла на другий план.

ВИСНОВКИ

На нашу думку, основними недоліками реалізації економічної політики в Україні є відсутність усвідомленої стратегії соціально-економічного розвитку країни, незадовільне наукове обґрунтування впроваджуваних реформ, нестача належного досвіду та знань для втілення економічної політики. Для забезпечення економічного розвитку необхідно: проводити більш самостійну економічну політику, передусім, в інтересах власної держави; вдосконалювати законодавчу базу, посилювати кадровий потенціал, переймати позитивний досвід успішних країн.

Література:

1. Ігнатів Н.І. Реформування економіки України у контексті її модернізації / Н.І. Ігнатів // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. 2017. № 4 (193). С. 21—25.

2. Тестов П. Земля і пустеля. Україна може втратити свої ґрунти, якщо не зупинити варварське розорювання природних ділянок. 2019. URL: www.texty.org.ua (дата звернення: 04.01.2021).

3. Закон України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо умов обігу земель сільськогосподарського призначення" від 31.03.2020 р. № 552-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/552-20> (дата звернення: 05.01.2021).

4. Куліш І.М. Напрями підвищення конкурентоспроможності сільських територій України в контексті використання досвіду Бразилії та Аргентини / І.М. Куліш // Регіональна економіка. 2013. № 3. С. 169—177.

5. Маршавін Ю.М. Державна політика зайнятості в Україні / Ю.М. Маршавін // Економіка і суспільство. 2016. № 7. С. 679—685.

6. Серед О.Г. Повноваження профспілок у механізмі правового захисту прав працівників / О.Г. Серед // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету: Сер. Юриспруденція. 2015. № 15. С. 123—125.

7. Пельтек Л.В. Формування єдиної науково-технічної політики як умова економічного зростання і розвитку промисловості регіонів / Л.В. Пельтек // Інвестиції: практика та досвід. 2010. № 22. С. 90—93.

8. Усманова М.Р. Теоретичні засади формування інноваційної інфраструктури в Україні / М.Р. Усманова // Вісник Східноєвропейського університету економіки та менеджменту. 2016. № 1 (20). С. 74—84.

References:

1. Ihnatovych, N.I. (2017), "Reformation of Ukrainian economy under its modernization", Visnyk Kyivs'koho natsional'noho universytetu imeni Tarasa Shevchenka, vol. 4 (193), pp. 2—25.

2. Tiestov, P. (2019), "Land and desert. Ukraine can lost its lands if not stop barbaric devastation of natural plots of land", available at: www.texty.org.ua (Accessed 4 Jan 2021).

3. The Verkhovna Rada of Ukraine (2019), The Law of Ukraine "On the changes to some laws as to conditions of agrarian land circulation", available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/552-20> (Accessed 5 Jan 2021).

4. Kulish, I.M. (2013), "Ways of Ukrainian agrarian territory competitiveness improvement in the context of

Brazilian and Argentinian experience", Rehional'na ekonomika, vol. 3, pp. 169—177.

5. Marshavin, Ju.M. (2016), "State policy of employment in Ukraine", Ekonomika i suspilstvo, vol. 7, pp. 679—685.

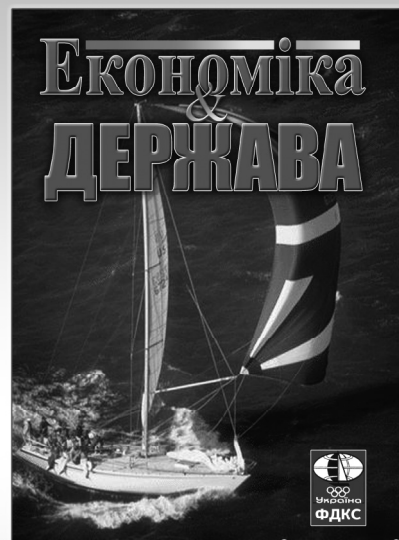
6. Sereda, O.G. (2015), "Rights of trade-unions in mechanism of juridical protection of employees' rights", Naukovyi visnyk mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu, vol. 15, pp. 123—125.

7. Pel'tek, L.V. (2010), "Forming of general scientific and technical policy as the precondition of economic growth and industrial development of regions", Investitsii: praktyka ta dosvid, vol. 22, pp. 90—93.

8. Usmanova, M.R. (2016), "Theoretical bases of forming of innovative infrastructure in Ukraine", Visnyk shidnoevropeiskoho universytetu ekonomiky ta menedzmentu, vol. 1 (20), pp. 74—84.

Стаття надійшла до редакції 11.01.2021 р.

Науково-практичний журнал «ЕКОНОМІКА ТА ДЕРЖАВА»

Передплатний індекс: 01751

Виходить 12 разів на рік

наукове фахове видання України

З ПИТАНЬ ЕКОНОМІКИ

(Категорія «Б»)

Наказ Міністерства освіти і науки України від 28.12.2019 №1643

Спеціальності — **051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.**

www.economy.in.ua

e-mail: economy_2008@ukr.net

тел.: (044) 223-26-28

(044) 458-10-73